

MINISTERUL SĂNĂTĂȚII AL REPUBLICII MOLDOVA

ORDIN
mun. Chișinău

„ 10 „ iunie 2024

nr. 508

Cu privire la implementarea Programului național privind bolile rare pentru anii 2024 - 2028

În scopul îmbunătățirii calității vieții și gradului de autonomie a persoanelor afectate de boli rare din Republica Moldova prin acces echitabil la diagnostic precoce, tratamente de calitate și servicii de reabilitare, implementării eficiente a acțiunilor stabilite în Programul național privind bolile rare pentru anii 2024 – 2028, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 166/2024, precum și în temeiul Regulamentului privind organizarea și funcționarea Ministerului Sănătății, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 148/2021,

ORDON:

1. Se aproba:

1) Planul de acțiuni privind realizarea Programului național privind bolile rare pentru anii 2024 – 2028, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 166/2024, conform anexei nr. 1.

2) Metodologia de monitorizare și raportare a implementării Programului național privind bolile rare pentru anii 2024 – 2028, conform anexei nr. 2.

2. Se desemnează:

1) IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală, din cadrul acestuia, responsabili de coordonarea procesului de implementare, monitorizare, evaluare și raportare a realizării prevederilor Programului național privind bolile rare pentru anii 2024 – 2028 (în continuare PNBR), la nivel național în conformitate cu termenii și indicatorii de progres stabiliți.

2) Dna Natalia Ușurelu, în calitate de coordonator național al PNBR, responsabilă de coordonarea procesului de implementare, monitorizare, evaluare și raportare a realizării PNBR, la nivel național.

3. Conducătorii prestatorilor de servicii medicale, Direcției generale asistență medicală și socială a Consiliului municipal Chișinău, Direcției generale asistență socială, sănătate și protecția familiei Bălți, Direcției Principale a Sănătății și Protecției Sociale UTA Găgăuzia, Agenției Naționale pentru Sănătate Publică, Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Centrului de Excelență de Medicină și Farmacie „Raisa Pacalo”, Instituțiilor medico-sanitare publice Institutul Mamei și Copilului, Centrului de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală, Institutul Oncologic, Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga”, Institutul de Ftiziopneumologie „Chiril Draganiuc”, Institutul de Neurologie și Neurochirurgie „Diomid Gherman”, Institutul de Cardiologie, vor:

- 1) asigura informarea colaboratorilor privind prevederile PNBR și a prezentului ordin;
- 2) implementa acțiunile prevăzute în Planul de acțiuni din anexa 1;
- 3) monitoriza și evalua anual realizarea acțiunilor din PNBR;
- 4) colecta și prezenta datele de evidență, conform procedurii stabilite;
- 5) prezenta anual, până la 15 martie a anului de raportare, IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală și coordonatorului național, raportul privind realizarea PNBR și a prezentului ordin.

4. Directorul IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală, coordonatorul național vor:

- 1) asigura suport consultativ-metodic conducătorilor prestatorilor de servicii medicale și altor actori implicați în realizarea prevederilor PNBR;
- 2) asigura monitorizarea, evaluarea, analiza și raportarea procesului de implementare a PNBR la nivel național;
- 3) recepționa informația de la toți actorii implicați în realizarea PNBR și a prezentului ordin;
- 4) analiza și evalua indicatorii de progres și rezultat a implementării obiectivelor PNBR, precum și indicatorii de impact la nivel național;
- 5) întocmi anual rapoarte de monitorizare generalizate cu privire la progresele în realizarea Planului de acțiuni pentru implementarea PNBR, care vor include:
  - a) evaluarea intermediară a implementării, care va fi realizată până la 1 iunie 2027.
  - b) evaluarea finală a implementării, care va fi realizată până la 1 iunie 2029.
- 6) prezenta Serviciului sănătatea mamei și a copilului, Serviciul programe naționale, anual, până la 15 aprilie a anului de raportare, raportul de monitorizare privind implementarea Programului nominalizat.

5. Serviciul programe naționale, va prezenta Guvernului:

- 1) anual, până la 30 aprilie, raportul de monitorizare privind implementarea Programului nominalizat;
- 2) până la 1 iulie 2027, raportul de evaluare intermediară;
- 3) până la 1 iulie 2029, raportul de evaluare finală.

6. Direcțiile Ministerului Sănătății, IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală, vor asigura, monitorizarea și coordonarea realizării acțiunilor, prevăzute în Planul aprobat prin prezentul ordin, conform domeniilor de competență.

7. Controlul executării prevederilor prezentului ordin se atribuie Secretarilor de stat.

Ministru

Ala NEMERENCO

PLAN DE ACȚIUNI
privind realizarea Programului național privind bolile rare pentru anii 2024 – 2028, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 166/2024

Nr. d/o	Denumirea acțiunii	Indicatorii de monitorizare/ Valori de referință (actuale/curente) și ținte planificate	Termen de realizare	Instituție responsabilă/ Parteneri de implementare
Scopul Programului național pe boli rare pentru anii 2024–2028 este îmbunătățirea calității vieții și gradului de autonomie a persoanelor afectate de boli rare din Republica Moldova prin acces echitabil la diagnostic precoce, tratamente de calitate și servicii de reabilitare a persoanelor cu boli rare (servicii de abilitare și reabilitare, educație, activități de recreere, socializare pentru dezvoltarea abilităților de viață independentă în rândul persoanelor cu boli rare, precum și activități de sprijin, consiliere și educație pentru părinți/familie).				
Obiectivul general: Asigurarea accesului echitabil la diagnosticare, informare, îngrijire și tratament pentru toți bărbații, femeile și copiii afectați de boli rare				
Obiectivul specific 1. Cadru de politici pe bolile rare consolidat și aliniat integral la cadrul normativ european până în anul 2028				
1.1.	Dezvoltarea cadrului normativ pe boli rare aliniat integral la legislația europeană cu utilizarea definiției comune a bolilor rare ca boli care afectează nu mai mult de 5 din 10 000 de persoane	Ordin elaborat și aprobat <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Ținta:</i> Definiția bolilor rare implementată	Trimestrul IV 2025	IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală Direcția generală politici în domeniul serviciilor medicale integrate (Serviciul sănătatea mamei și copilului, Serviciul programe naționale) Direcția managementul calității serviciilor de sănătate <i>Parteneri de implementare:</i> Compania Națională de Asigurări în Medicină (CNAM), Parteneri de dezvoltare
1.2.	Reglementarea medicamentelor orfane prin transpunerea Regulamentului (CE) nr. 141/2000 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 decembrie 1999 privind medicamentele orfane (<i>Regulamentul (CE) nr. 141/2000 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 decembrie 1999 privind medicamentele orfane</i>)	Act normativ aprobat <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Ținta:</i> Definiție medicament orfan utilizată	2028	Direcția politici în domeniul medicamentelor și dispozitivelor medicale <i>Parteneri de implementare:</i> Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale (AMDM); CNAM; Parteneri de dezvoltare
1.3.	Dezvoltarea cadrului normativ pentru asigurarea accesului la produse medicamentoase orfane	Ordin elaborat și aprobat <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Ținta:</i> Mecanism de includere a medicamentelor orfane în Listă	2025	Direcția politici în domeniul medicamentelor și dispozitivelor medicale, Direcția (Serviciul sănătatea mamei și copilului, Direcția politici în domeniul asistenței medicale spitalicești) Parteneri de implementare: AMDM; CNAM; Parteneri de dezvoltare

		medicamentelor compensate aprobat		
1.4.	Punerea în aplicare a clasificării și codificării ORPHA Code a bolilor rare	<p>Ordin aprobat <i>Nivel de referință: nu.</i></p> <p><i>Ținta:</i> Instrucțiune de utilizare ORPHA Code aprobată Instruiri realizate Codificarea ORPHA Code a bolilor rare este implementată în RM</p>	Trimestrul II 2025	<p>IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală Agenția Națională pentru Sănătate Publică (ANSP) <i>Parteneri de implementare:</i> Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” (USMF), AMDM, CNAM, Parteneri de dezvoltare</p>
1.5.	Elaborarea și aprobarea formularelor de evidență medicală primară care permit codificarea bolilor rare și generarea rapoartelor privind bolile rare înregistrate în Republica Moldova dezagregate conform criteriilor minime: sex, vârstă, mediu de trai, statut socioeconomic, dizabilitate.	<p>Ordin elaborat și aprobat <i>Nivel de referință: nu.</i></p> <p><i>Ținta:</i> Formulare de evidență a bolilor rare aprobate</p> <p>Rapoarte de evidență a bolilor rare aprobate</p>	Trimestrul II 2025	<p>Direcția generală politici în domeniul serviciilor medicale integrate ((Serviciul sănătatea mamei și copilului, Direcția politici în domeniul asistenței medicale spitalicești, Secția politici în domeniul asistenței medicale primare și comunitare)</p> <p>Direcția managementul calității serviciilor de sănătate IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală, ANSP <i>Parteneri de implementare:</i> USMF, AMDM, CNAM, Parteneri de dezvoltare</p>
1.6.	Dezvoltarea capacităților de accesare și de utilizare a bazei de date a bolilor rare al Uniunii Europene, pe baza rețelei Orphanet și a altor rețele existente, după cum se precizează în comunicarea Comisiei privind bolile rare	<p>Proceduri aprobate Capacități de utilizare a bazei de date a bolilor rare al Uniunii Europene, pe baza rețelei Orphanet dezvoltate</p> <p><i>Nivel de referință: nu.</i></p> <p><i>Ținta:</i> Instituția medicală numită responsabilă de utilizarea bazei de date Instruiri realizate</p>	Trimestrul IV 2026	<p>IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală <i>Parteneri de implementare:</i> ANSP, USMF, AMDM, CNAM, Parteneri de dezvoltare</p>
1.7.	Dezvoltarea Registrului Național de Boli Rare care integrează datele privind diagnosticurile confirmate de Boli Rare de către Centrul Național de Boli Rare și Centrele de referință pentru Boli Rare de profil	<p>Registrul Național pe Boli Rare dezvoltat</p> <p><i>Nivel de referință: nu.</i></p> <p><i>Ținta:</i> Registrul Național de Boli Rare electronic dezvoltat și implementat</p>	Trimestrul IV 2026	<p>IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală Serviciul sănătatea mamei și a copilului, Serviciul tehnologiei informației și comunicațiilor (eSănătate) <i>Parteneri de implementare:</i> ANSP, USMF, AMDM, CNAM, Parteneri de dezvoltare</p>

		Rapoarte privind bolile rare înregistrate în Republica Moldova generate electronic dezagregate conform criteriilor minime: sex, vârstă, mediu de trai, statut socioeconomic, dizabilitate.			
1.8.	Dezvoltarea relațiilor de colaborare și integrare a datelor cu Registrele de boli rare susținute la nivel European.	Relații de colaborare dezvoltate <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Ținta:</i> Acorduri de colaborare încheiate	Trimestrul I 2028	IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală <i>Parteneri de implementare:</i> ANSP, CNAM, Parteneri de dezvoltare	
1.9.	Perfecționarea modului de organizare a accesului pacienților care suferă de boli rare la diagnostic, tratament, măsuri de reabilitare și incluziune socială	Ordin elaborat și aprobat Protocoloale Clinice Naționale aprobate <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Ținta:</i> Traseul pacientului stabilit Nivelele de prestare a serviciilor stabilite	2028	Direcția managementul calității serviciilor de sănătate Direcția generală politici în domeniul serviciilor medicale integrate Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală <i>Parteneri de implementare:</i> AMDM, CNAM, Parteneri de dezvoltare	
1.10.	Dezvoltarea Acordurilor de colaborare internaționale și aderarea la programele de tratament comune al unor boli rare	Acorduri de colaborare internaționale semnate Programe de tratament comune al unor boli rare aprobate <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Ținta:</i> Acorduri de colaborare internaționale semnate Programe de tratament comune al unor boli rare aprobate Număr de pacienți cu boli rare care au beneficiat de tratament în cadrul Programelor internaționale	2028	IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală Secția coordonarea asistenței externe Compania Națională de Asigurări în Medicină <i>Parteneri de implementare:</i> USMF, Centre de Referință, Parteneri de dezvoltare	
Obiectivul specific 2. Consolidarea capacității naționale de cercetare și inovare pentru luarea deciziilor, în scopul accelerării și îmbunătățirii răspunsului național la bolile rare până în anul 2028					

2.1.	Determinarea necesităților și priorităților pentru cercetarea fundamentală, clinică și translațională în domeniul bolilor rare, modalitățile de sprijinire a acestora și promovarea abordărilor de cooperare interdisciplinară care să fie adoptate în mod complementar prin intermediul programelor naționale și internaționale	Programe de cercetare fundamentală, clinică și translațională în domeniul bolilor rare aprobate <i>Nivel de referință:</i> nu. <i>Ținta:</i> Lista necesităților și priorităților pentru cercetarea fundamentală, clinică și translațională în domeniul bolilor rare	Trimestrul I 2026	IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală USMF, Institutul Oncologic, Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga”, Institutul de Fiziopneumologie „Chiril Drăganiuc”, Institutul de Neurologie și Neurochirurgie „Diomid Gherman”, Institutul de Cardiologie, Institutul de Medicină Urgentă <i>Parteneri de implementare:</i> Parteneri de dezvoltare
2.2.	Sustinerea participării cercetătorilor la nivel național la programe de cercetare privind bolile rare finanțate la toate nivelurile corespunzătoare, inclusiv la nivel internațional	Lista cercetărilor în domeniul bolilor rare aprobate <i>Nivel de referință:</i> nu. <i>Ținta:</i> Lista cercetărilor în domeniul bolilor rare susținute la nivel național și internațional	2028	IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală USMF, Institutul Oncologic, Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga”, Institutul de Fiziopneumologie „Chiril Drăganiuc”, Institutul de Neurologie și Neurochirurgie „Diomid Gherman”, Institutul de Cardiologie, Institutul de Medicină Urgentă <i>Parteneri de implementare:</i> Parteneri de dezvoltare
2.3.	Includerea în planurile de cercetare a domeniului bolilor rare, cu asigurarea unei finanțări sigure și durabile a cercetării în domeniul dat	Domeniul bolilor rare inclus în Planurile de cercetare <i>Nivel de referință:</i> nu. <i>Ținta:</i> Tematici de cercetare în domeniul bolilor rare planificate	2028	IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală USMF, Institutul Oncologic, Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga”, Institutul de Fiziopneumologie „Chiril Drăganiuc”, Institutul de Neurologie și Neurochirurgie „Diomid Gherman”, Institutul de Cardiologie, Institutul de Medicină Urgentă <i>Parteneri de implementare:</i> Parteneri de dezvoltare
2.4.	Dezvoltarea unui sistem de aplicare a rezultatelor cercetării în practica clinică destinată bolilor rare	Rezultatele cercetărilor integrate în Protocoalele Clinice Naționale <i>Nivel de referință:</i> nu. <i>Ținta:</i> PCN pe bolile rare implementate	2028	Direcția managementul calității serviciilor de sănătate IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală, USMF, Institutul Oncologic, Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga”, Institutul de Fiziopneumologie „Chiril Drăganiuc”, Institutul de Neurologie și Neurochirurgie „Diomid Gherman”, Institutul de Cardiologie, Institutul de Medicină Urgentă <i>Parteneri de implementare:</i> Parteneri de dezvoltare
2.5.	Dezvoltarea cooperării în privința cercetării cu țări active în cercetarea în domeniul bolilor rare și în privința schimbului de informații și de expertiză	Participare la cercetări comune cu alte țări în domeniul bolilor rare <i>Nivel de referință:</i> nu. <i>Ținta:</i>	2028	IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală USMF, Institutul Oncologic, Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga”, Institutul de Fiziopneumologie

		Cercetări comune cu alte țări în domeniul bolilor rare			„Chiril Draganiuc”, Institutul de Neurologie și Neurochirurgie „Diomid Gherman”, Institutul de Cardiologie, Institutul de Medicină Urgentă <i>Parteneri de implementare:</i> Parteneri de dezvoltare
2.6.	Stimularea cercetării, dezvoltării și introducerii pe piață a produselor medicamentoase orfane	Cercetări și introducerea pe piață a produselor medicamentoase orfane Număr de medicament autorizate de AMDM <i>Nivel de referință:</i> nu. <i>Ținta:</i> Cercetări realizate	2027		Direcția poliției în domeniul medicamentelor și dispozitivelor medicale IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală, USMF, Institutul Oncologic, Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga”, Institutul de Fiziopneumologie „Chiril Draganiuc”, Institutul de Neurologie și Neurochirurgie „Diomid Gherman”, Institutul de Cardiologie, Institutul de Medicină Urgentă <i>Parteneri de implementare:</i> AMDM, parteneri de dezvoltare
Obiectivul specific 3. Servicii medicale privind bolile rare, integrate și prestate tuturor pacienților (femei, bărbați și copii) conform standardelor europene, până în anul 2028					
3.1.	Dezvoltarea capacităților de expertiză a Centrului de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală al Instituției Medico-Sanitare Publice Institutul Mamei și Copilului în calitate de Centru Național pe Boli Rare	Ordin elaborat și aprobat Centru Național în Boli Rare <i>Nivel de referință:</i> nu. <i>Ținta:</i> Capacități de expertiză a Centrului de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală dezvoltate	2028		Serviciul sănătatea mamei și a copilului, Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală Direcția poliției de buget și asigurări medicale <i>Parteneri de implementare:</i> Parteneri de dezvoltare
3.2.	Identificarea instituțiilor specializate cu capacități de diagnostic și monitoring al pacienților cu boli rare (de profil) și atribuirea acestora calității de Centre de referință în Boli Rare de profil	Ordin elaborat și aprobat <i>Nivel de referință:</i> nu. <i>Ținta:</i> Lista instituțiilor specializate cu capacități de diagnostic și monitoring al pacienților cu boli rare	Trimestrul II 2025		Direcția poliției în domeniul asistenței medicale spitalicești IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală <i>Parteneri de implementare:</i> IO, SCR, IFP, INN, IC Parteneri de dezvoltare
3.3.	Participarea centrelor de expertiză naționale la rețelele europene de referință respectând competențele și normele naționale	Instrucțiuni aprobate prin ordin <i>Nivel de referință:</i> nu. <i>Ținta:</i> Centre de expertiză naționale participă la rețelele europene de referință pe boli rare	Trimestrul III 2026		IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală Centre de referință <i>Parteneri de implementare:</i> Parteneri de dezvoltare

3.4.	Dezvoltarea și implementarea tehnologiilor informației, precum telemedicina, pentru a asigura accesul la distanță la asistența medicală specifică necesară pacienților cu boli rare	<p>Concept și Regulament aprobat de Guvern</p> <p><i>Nivel de referință: nu.</i></p> <p><i>Ținta:</i> Acces la asistența medicală specifică necesară pacienților cu boli la distanță Sesiuni de telemedicină organizate</p>	Trimestrul IV 2026	<p>Direcția politici în domeniul asistenței medicale spitalicești Serviciul tehnologiei informației și comunicațiilor (eSănătate)</p> <p><i>Parteneri de implementare:</i> Centre de referință Parteneri de dezvoltare</p>
3.5.	Reglementarea traseului unui pacient suspectat pentru boală rară pentru asigurarea unui diagnostic timpuriu, stabilirea conduitei de tratament și recuperare	<p>Ordin elaborat și aprobat</p> <p><i>Nivel de referință: nu.</i></p> <p><i>Ținta:</i> Proceduri Operaționale Standardizate aprobate</p>	Trimestrul III 2025	<p>Direcția managementul calității serviciilor de sănătate Direcția generală politici în domeniul serviciilor medicale integrate</p> <p><i>Parteneri de implementare:</i> Centre de referință; CNAM Parteneri de dezvoltare</p>
3.6.	Elaborarea protocoalelor clinice naționale pentru bolile rare înregistrate în Republica Moldova și cu includerea tehnologiilor moderne de diagnostic și tratament conform bunelor practici europene	<p>Ordin elaborat și aprobat</p> <p><i>Nivel de referință: nu.</i></p> <p><i>Ținta:</i> PCN ajustate la bunele practici europene</p>	Trimestrul IV 2027	<p>Direcția managementul calității serviciilor de sănătate</p> <p><i>Parteneri de implementare:</i> Centre de referință Parteneri de dezvoltare</p>
3.7.	Instruirea personalului medical în domeniul bolilor rare din centrele de diagnosticare specializate (de profil), de nivel III, inclusiv peste hotare	<p>Programe de instruire aprobate</p> <p><i>Nivel de referință: nu.</i></p> <p><i>Ținta:</i> Număr personal instruit</p>	Trimestrul IV 2027	<p>Direcția politici în domeniul managementului personalului medical</p> <p><i>Parteneri de implementare:</i> USMF, Centrul de Excelență de Medicină și Farmacie „Raisa Pacalo” (CEMF) , Centre de referință, Parteneri de dezvoltare</p>
3.8.	Crearea echipelor medicale multidisciplinare pentru stabilirea diagnosticului de boală rară pe baza examenului clinic și a investigațiilor paraclinice efectuate la nivelul III de asistență medicală, ținând cont de indicațiile ghidurilor de bună practică	<p>Ordin elaborat și aprobat</p> <p><i>Nivel de referință: nu.</i></p> <p><i>Ținta:</i> Abordare multidisciplinară a pacientului cu boli rare Echipe medicale multidisciplinare înstitute în centrele de referință pentru bolile rare</p>	Trimestrul II 2027	<p>Centre de referință din cadrul IMSP spitalicești</p> <p><i>Parteneri de implementare:</i> Parteneri de dezvoltare</p>
3.9.	Extinderea listei investigațiilor (inclusiv celor imunologice și molecular-genetice) pentru diagnosticul bolilor rare realizate în cadrul laboratoarelor specializate	<p>Ordin elaborat și aprobat</p> <p>Lista investigațiilor molecular-</p>	Trimestrul IV 2028	<p>Direcția generală politici în domeniul serviciilor medicale integrate Secția urgențe medicale și asistență medicală specializată</p>

	de referință, inclusiv a probelor recoltate din orice zonă a țării cu raportarea rezultatului centrului specializat de referință care include pacientul cu boală rară în evidență și monitorizare	<p>genetice revizuită</p> <p><i>Nivel de referință: nu.</i></p> <p><i>Ținta:</i></p> <p>Capacități de realizare a investigațiilor molecular-genetice consolidate</p> <p>Numărul investigațiilor imunologice și molecular-genetice efectuate în laboratoarele de referință.</p> <p>Pacienți diagnosticați cu boli rare și incluși în evidență și monitorizare în cadrul centrului specializat de referință</p>		<p>Direcția politici în domeniul asistenței medicale spitalicești</p> <p><i>Parteneri de implementare:</i></p> <p>Compania Națională de Asigurări în Medicină Centre de referință</p> <p>Parteneri de dezvoltare</p>
3.10.	Asigurarea pacientului cu boala rară cu formular de urgență, care să specifice necesitățile acestuia în caz de eventuală urgență, de model aprobat	<p>Ordin elaborat și aprobat</p> <p><i>Nivel de referință: nu.</i></p> <p><i>Ținta:</i></p> <p>Formular de urgență aprobat</p> <p>Proceduri standardizate de recomandări din formularul de urgență</p>	Trimestrul II 2026	<p>Direcția generală politici în domeniul serviciilor medicale integrate (Serviciul sănătatea mamei și a copilului, Direcția politici în domeniul asistenței medicale spitalicești)</p> <p>IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală</p> <p><i>Parteneri de implementare:</i></p> <p>Centre de referință, Parteneri de dezvoltare</p>
3.11.	Organizarea și consolidarea capacităților laboratorului de referință în boli rare în cadrul Centrului de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală al Institutului Mamei și Copilului.	<p>Ordin elaborat și aprobat</p> <p><i>Nivel de referință: nu.</i></p> <p><i>Ținta:</i></p> <p>Capacități a laboratorului fortificate</p>	Trimestrul IV 2027	<p>IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală</p> <p>Serviciul sănătatea mamei și a copilului</p> <p>Direcția politici în domeniul medicamentelor și dispozitivelor medicale</p> <p>Direcția financiar-administrativă</p> <p><i>Parteneri de implementare:</i></p> <p>Centre de referință; CNAM, Parteneri de dezvoltare</p>
3.12.	Extinderea spectrului de analize existente cu unele teste strict specifice necesare pentru stabilirea diagnosticului sau monitorizare în laboratoarele Centrelor de Expertiză de boli rare de profil	<p>Ordin elaborat și aprobat</p> <p><i>Nivel de referință: nu.</i></p> <p><i>Ținta:</i></p> <p>Boli rare noi pentru care este asigurat diagnostic</p>	2027	<p>IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală</p> <p>Direcția generală politici în domeniul serviciilor medicale integrate (Direcția politici în domeniul asistenței medicale spitalicești; Secția urgențe medicale și asistență medicală specializată; Serviciul sănătatea mamei și a copilului)</p> <p>Centre de referință</p> <p><i>Parteneri de implementare:</i> CNAM, Parteneri de dezvoltare</p>

3.13.	Elaborarea programelor de screening neonatal și selectiv de diagnostic al bolilor rare	Ordin elaborat și aprobat <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Ținta:</i> Programe de screening neonatal și selectiv de diagnostic al bolilor rare implementate	Trimestrul IV 2026	Serviciul sănătatea mamei și a copilului Direcția managementul calității serviciilor de sănătate <i>Parteneri de implementare:</i> Centre de referință, CNAM, Parteneri de dezvoltare
3.14.	Definierea Listei de servicii specifice, conform necesităților pacienților cu boli rare din Republica Moldova, acoperite din mijloacele fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală	Hotărâre a Guvernului aprobată <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Ținta:</i> Lista servicii aprobate	Trimestrul I 2025	IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală Direcția politici de buget și asigurări medicale Serviciul sănătatea mamei și a copilului <i>Parteneri de implementare:</i> Centre de referință, CNAM, Parteneri de dezvoltare
3.16.	Incluziunea educațională și socială adaptată fiecărui pacient cu boala rară în corespundere cu necesitățile acestuia.	Act normativ aprobat <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Ținta:</i> Programe de educație psihopedagogică aplicate Incluziune educațională a copilului cu boală rară Incluziunea socială a pacienților cu boli rare	2028	Serviciul sănătatea mamei și copilului <i>Parteneri de implementare:</i> Centre de referință Parteneri de dezvoltare
3.17.	Formarea capacităților în gestionarea cazurilor de violență față de persoanele cu boli rare, inclusiv în identificarea semnelor specifice violenței	Program de instruire aprobat Numărul de instruirii realizate Numărul de specialiști instruiți <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Ținta:</i> Cazurile de violență față de persoane cu boli rare identificate și corect gestionate	2028	Direcția politici în domeniul managementului personalului medical IMSP Institutul Mamei și Copilului USMF, Centre de referință, IMSP <i>Parteneri de implementare:</i> Parteneri de dezvoltare
3.18.	Organizarea serviciilor de consiliere psihologică pentru îngrijirea persoanelor cu boli rare și familiilor acestora	Servicii de consiliere psihologică organizate <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Ținta:</i> Număr de servicii de consiliere psihologică organizate	2025	Direcția generală politici în domeniul serviciilor medicale integrate (Serviciul sănătatea mamei și copilului, Direcția politici în domeniul asistenței medicale spitalicești) Centre de referință din cadrul IMSP spitalicești <i>Parteneri de implementare:</i> Parteneri de dezvoltare
3.19.	Planificarea și asigurarea cu tratament medicamentos a pacienților cu boli rare din surse centralizate și din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală	Ordin elaborat și aprobat Sume aprobate pentru tratamentul medicamentos al bolilor rare <i>Nivel de referință: nu.</i>	2028	IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală Serviciul programe naționale, Direcția politici în domeniul medicamentelor și dispozitivelor medicale, Direcția

			<p><i>Tinta:</i> Mijloace financiare planificate și aprobate pentru tratamentul medicamentelor a bolilor rare din bugetul de stat și din FAOAM</p> <p>Pacienții cu boli rare beneficiază de tratament medicamentos compensat din bugetul de stat și din FAOAM</p>		<p>politici de buget și asigurări medicale <i>Parteneri de implementare:</i> Centre de referință, CNAM, Parteneri de dezvoltare</p>
3.20.	Instituirea Comitetului pentru produse medicamentoase orfane		<p>Hotărâre de Guvern aprobată <i>Nivel de referință: nu.</i></p> <p><i>Tinta:</i> Regulament aprobat Comitet instituit</p>	Trimestrul II 2026	<p>IMSP Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală Serviciul sănătatea mamei și copilului Direcția politici în domeniul medicamentelor și dispozitivelor medicale Direcția juridică <i>Parteneri de implementare:</i> AMD, Centre de referință, Parteneri de dezvoltare</p>
3.21.	Aprobarea criteriilor pentru acordarea autorizației de comercializare pentru un produs medicamentos orfan trebuie să cuprindă numai indicațiile terapeutice prevăzute la articolul 3 la <i>Regulamentul (CE) nr. 141/2000 privind produsele medicamentoase orfane, cu determinarea perioadei de comercializare (10 ani sau reducere până la 6 ani)</i>		<p>Hotărâre de Guvern aprobată <i>Nivel de referință: nu.</i></p> <p><i>Tinta:</i> Procedura de eliberare a autorizației de comercializare medicamente orfane aprobată</p>	Trimestrul II 2026	<p>Direcția politici în domeniul medicamentelor și dispozitivelor medicale <i>Parteneri de implementare:</i> AMD, Partenerii de dezvoltare</p>
3.22	Dezvoltarea parteneriatelor interstatale cu statele membre UE care dispun de stocuri suficiente pentru tratarea pacienților cu boli rare în cazul imposibilității asigurării cu medicamente orfane în țară		<p>Parteneriate încheiate cu state UE <i>Nivel de referință: nu.</i></p> <p><i>Tinta:</i> Număr pacienți cu boli rare care au beneficiat de tratament cu medicamente orfane aprobată în UE</p>	2028	<p>Direcția politici în domeniul medicamentelor și dispozitivelor medicale Secția coordonarea asistenței externe CAPCS <i>Parteneri de implementare:</i> AGMD, Centre de referință, CNAM, Partenerii de dezvoltare</p>
3.23.	Asigurarea disponibilității medicamentelor orfane pentru terapii individualizate și compensarea costurilor pentru tratamentul pacienților cu boli rare		<p>Număr medicamente orfane disponibile pentru tratament pacienți cu boli rare <i>Nivel de referință: nu.</i></p> <p><i>Tinta:</i> Număr pacienți cu boli rare care au beneficiat de tratament cu medicamente orfane</p>	2028	<p>Serviciul programe naționale, Direcția politici în domeniul medicamentelor și dispozitivelor medicale, <i>Parteneri de implementare:</i> AMD, Centre de referință, CNAM, Parteneri de dezvoltare</p>

3.24.	Asigurarea cu dispozitive de asistare pentru îngrijiri paliative și diversificarea acestora în funcție de necesitate	Ordin elaborat și aprobat Bază de date elaborată <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Ținta:</i> Procedura de asigurare cu dispozitive asistive aprobată	2028	Serviciul reabilitare, geriatrie și îngrijiri de lungă durată, Direcția politici în domeniul medicamentelor și dispozitivelor medicale Centre de referință din cadrul IMSP spitalicești <i>Parteneri de implementare:</i> AMDM, CNAM, Parteneri de dezvoltare
3.25.	Organizarea campaniei de informare privind consulțul preconcepțional și monitorizarea sarcinii în rândul cuplurilor de vârstă fertilă care și-au planificat sarcina	Concept aprobat <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Ținta:</i> Campanie de informare realizată	2028	Secția politici în domeniul asistenței medical primare Direcția politici în domeniul sănătății publice și urgențe în sănătatea publică Serviciul sănătatea mamei și a copilului Institutul Mamei și Copilului Serviciul informare și comunicare cu mass-media <i>Parteneri de implementare:</i> Centre de referință, CNAM, Parteneri de dezvoltare
3.26.	Dezvoltarea programelor de screening prenatal și includerea lor în cadrul consultației genetice	Programe de screening aprobate <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Ținta:</i> Programe de screening realizate	2027	IMSP Institutul Mamei și Copilului <i>Parteneri de implementare:</i> Centre de referință; CNAM, Parteneri de dezvoltare
3.27.	Asigurarea diagnosticului precoce prin consulturi medico-genetice, programe de screening neonatal și selectiv al bolilor rare (clinic, clinico-genetic, prenatal și neonatal)	Programe de screening neonatal aprobate <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Ținta:</i> Programe de screening neonatal aprobate	2028	Serviciul sănătatea mamei și a copilului Secția politici în domeniul asistenței medicale primare și comunitare Direcția politici în domeniul asistenței medicale spitalicești IMSP Institutul Mamei și Copilului <i>Parteneri de implementare:</i> Centre de referință, CNAM, Parteneri de dezvoltare
3.28.	Dezvoltarea capacităților de testare și screening al populației pentru depistarea bolilor rare, conform recomandărilor internaționale, bazate pe dovezi	Programe de screening al populației pentru boli rare aprobate Acțiuni de informare <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Ținta:</i> Programe de screening al populației pentru boli rare aprobate	2026	IMSP Institutul Mamei și Copilului Direcția generală politici în domeniul serviciilor medicale integrate (Serviciul sănătatea mamei și a copilului, Direcția politici în domeniul asistenței medicale spitalicești, Secția politici în domeniul asistenței medicale primare și comunitare) Direcția politici în domeniul sănătății publice și urgențe în sănătatea publică <i>Parteneri de implementare:</i> Centre de referință, CNAM, Parteneri de dezvoltare

3.29.	Sustinerea și promovarea schimbului de cele mai bune practici cu privire la instrumentele de diagnosticare și asistența medicală în domeniul bolilor rare	Programe de instruire continuă (peste hotare) <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Ținta:</i> Programe de instruire aprobate	2028	Direcția politici în domeniul managementului personalului medical, USMF, CEMF, Centre de referință, <i>Parteneri de implementare:</i> CNAM, parteneri de dezvoltare
3.30.	Instruirea cadrelor medicale, pentru a le sensibiliza în privința existenței bolilor și a resurselor disponibile pentru a asigura diagnosticul precoce și tratamentul	Vizite de studiu pentru schimb de cele mai bune practici Programe de instruire aprobate <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Ținta:</i> Programe de instruire aprobate	2028	Direcția politici în domeniul managementului personalului medical USMF, CEMF, Centre de referință, <i>Parteneri de implementare:</i> CNAM, Parteneri de dezvoltare
3.31.	Dezvoltarea formării medicale în domeniile relevante pentru diagnosticarea și gestionarea bolilor rare (genetică, imunologie, neurologie, oncologie, pediatrie)	Programe de instruire aprobate <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Ținta:</i> Programe de instruire aprobate în domeniile relevante pentru diagnosticarea și gestionarea bolilor rare (genetică, imunologie, neurologie, oncologie, pediatrie)	2028	Direcția politici în domeniul managementului personalului medical USMF, CEMF, Centre de referință, <i>Parteneri de implementare:</i> CNAM, Parteneri de dezvoltare
3.32.	Dezvoltarea programelor pentru formarea medicală de bază (curricula universitară, cursuri obligatorii și opționale), formarea medicală de specialitate (rezidențiat, competențe) și formarea medicală prin educație continuă.	Programe de instruire aprobate <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Ținta:</i> Programe de instruire aprobate	2025	Direcția politici în domeniul managementului personalului medical USMF, CEMF, Centre de referință <i>Parteneri de implementare:</i> CNAM, Partenerii de dezvoltare
3.33.	Dezvoltarea parteneriatului cu organizațiile de pacienți care încurajează implicarea persoanelor care trăiesc cu o boală rară la cercetarea și dezvoltarea instrumentelor de diagnostic, a tratamentelor și a soluțiilor inovatoare pentru îmbunătățirea sănătății, statutului social, asistenței medicale, autonomiei, calității vieții și bunăstării persoanelor care trăiesc cu o boală rară	Parteneriate cu organizațiile de pacienți promovate <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Ținta:</i> Parteneriate cu organizații de pacienți încheiate Reprezentanți ai pacienților cu boli rare incluși în grupuri de lucru	2028	IMSP Institutul Mamei și Copilului <i>Parteneri de implementare:</i> Centre de referință, CNAM, Parteneri de dezvoltare, Societatea civilă
3.34.	Implicarea pacienților și reprezentanților pacienților cu boli rare în identificarea necesităților și dezvoltarea politicilor în domeniul bolilor rare și tratamentul acestora	Număr pacienți implicați în elaborare de politici <i>Nivel de referință: nu.</i>	2028	Direcția generală politici în domeniul serviciilor medicale integrate (Serviciul sănătatea mamei și a copilului) Direcția managementul calității serviciilor de sănătate

		<p><i>Tinta:</i> Parteneriate cu organizații de pacienți încheiate Reprezentanți ai pacienților cu boli rare incluși în grupuri de lucru</p>		<p>Centre de referință <i>Parteneri de implementare:</i> CNAM, Parteneri de dezvoltare, Societatea civilă</p>
3.35.	Elaborarea recomandărilor specifice pentru dobândirea de cunoștințe și competențe pentru gestionarea propriei afecțiuni pentru pacienți și Asociațiile de pacienți, membrii de familie, persoanele care îngrijesc pacienții cu boli rare, voluntari	<p>Ghiduri pentru pacienți elaborate și aprobate <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Tinta:</i> Recomandări pentru gestionarea propriei afecțiuni pentru pacienți și Asociațiile de pacienți, membrii de familie, persoanele care îngrijesc pacienții cu boli rare, voluntari implementate</p>	2025	<p>Direcția managementul calității serviciilor de sănătate Direcția generală politici în domeniul serviciilor medicale integrate <i>Parteneri de implementare:</i> Centre de referință, CNAM, Parteneri de dezvoltare, Societatea civilă</p>
3.36.	Sustinerea instruirii continuă a profesioniștilor din domeniul juridic, inclusiv judecători, procurorii și avocații apărării cu privire la aplicarea legislației relevante în cazul pacienților cu boli rare, în conformitate cu standardele internaționale corespunzătoare	<p>Programe de instruire aprobate <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Tinta:</i> Organizațiile de pacienți participă în procesul de integrare a acestora în societate</p>	2025	<p>Direcția politici în domeniul managementului personalului medical <i>Parteneri de implementare:</i> Centre de referință, CNAM, Parteneri de dezvoltare, Societatea civilă</p>
3.37.	Aplicarea măsurilor pentru respectarea drepturilor pacienților în cadrul asistenței medicale transfrontaliere (Orphanet), conform standardelor armonizate și cerințelor de interoperabilitate care să asigure respectarea legislației cu privire la protecția datelor cu caracter personal	<p>Proceduri aprobate <i>Nivel de referință: nu.</i> <i>Tinta:</i> Organizațiile de pacienți participă în procesul de integrare a acestora în societate</p>	2028	<p>Direcția generală politici în domeniul serviciilor medicale integrate Direcția juridică Serviciul tehnologiei informației și comunicațiilor (eSănătate) <i>Parteneri de implementare:</i> Centre de referință, CNAM, Parteneri de dezvoltare, Societatea civilă</p>

**Metodologia de monitorizare și raportare
a implementării Programului național privind bolile rare pentru anii 2024 – 2028,
aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 166/2024 și a Planului de acțiuni**

1. Procesul de monitorizare a implementării PNBR și a Planului de acțiuni se realizează de către Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală și coordonatorul național;
2. În cadrul procesului de monitorizare, persoanele responsabile din cadrul instituțiilor implementatoare, vor asigura furnizarea informațiilor necesare/relevante către coordonatorul național și Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală;
3. Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală colectează, stochează și sintetizează informația și elaborează proiectele rapoartelor anuale privind implementarea acțiunilor prevăzute în Planul de acțiuni și le prezintă Serviciului sănătatea mamei și a copilului și Serviciului programe naționale.
4. În cazul în care, cu privire la aceeași acțiune, de la instituții diferite se recepționează informații neconcordante, Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală va comunica cu toate instituțiile implicate în implementarea acțiunii, cu scopul de a stabili informația finală care urmează a fi introdusă în raportul de monitorizare.
5. În vederea asigurării unui stil unitar, Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală este drept să redacteze textele care urmează a fi incluse în rapoartele de monitorizare, păstrând sensul primar al informației recepționate.
6. Subdiviziunile Ministerului Sănătății de comun cu Institutul Mamei și Copilului, Centrul de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală și coordonatorul național sau alți parteneri de dezvoltare, după caz, vor asigura suportul necesar pentru implementarea acțiunilor de către o instituție implicată în procesul de implementare sau pentru depășirea blocajelor la realizarea unor acțiuni ce implică mai multe instituții.
7. Procesul de raportare se va efectua după exemplul de mai jos:

Introducere

Includerea informațiilor prezentate pe scurt: - domeniile de competență ale instituției, ce derivă din statutul aprobat al acesteia, fie din Regulamentul de organizare și funcționare oficial aprobat; - contextul instituțional al elaborării raportului; - condițiile care au dus la elaborarea raportului; - structura și logica documentului; - informații cu privire la personalului implicat (numărul funcțiilor vacante) în realizarea PNBR, sursele de finanțare/mijloacele financiare alocate – 2 pagini.

Nr. d/o	Acțiunile întreprinse pentru realizarea obiectivelor	Termen de realizare	Instituții responsabile de implementare	Costuri	Activități și indicatori realizați
1	2	3	4	5	6
1. Obiectiv general:					
1.1 Obiectiv specific:					
1.1.1.					

Notă:

Cerințe ce urmează a fi respectate la îndeplinirea tabelului:

- 1) în coloana 1: se indică numărul obiectivului specific conform Planului de acțiuni;
- 2) în coloana 2: se indică numărul și denumirea acțiunii raportate conform Planului de acțiuni;
- 3) în coloana 3: se indică termenul prevăzut de Planul de acțiuni pentru implementarea acțiunii raportate;
- 5) în coloana 4: se transpun din Planul de acțiuni instituțiile responsabile pentru acțiunea raportată;
- 6) în coloana 5: pentru acțiunile realizate nemijlocit de instituțiile responsabile se indică mijloacele financiare alocate și aprobate în bugetul anual. De asemenea, se indică cheltuielile reale bugetate, care au fost incluse în rapoartele financiare. În cazul în care acțiunea se realizează cu alocări suplimentare suportului bugetar, se indică și se descrie natura asistenței primite în scopul realizării acțiunii respective și donatorul și/sau partenerul de dezvoltare participant;
- 7) în coloana 6: raportarea detaliată pentru fiecare acțiune în parte și pe fiecare din indicatorii setați pentru acțiuni; - pentru fiecare acțiune va fi setat unul din statutele prestabilite: „*Realizat*”, „*În proces de realizare*”, „*Nerealizat*”, „*Suspendat*” – în cazul acțiunilor, pe marginea cărora s-a decis încetarea realizării acestora conform justificărilor; - În cazul raportului anual, pentru acțiunile nerealizate sau care sunt în proces de realizare și care presupun un efort considerabil pentru a le finaliza, pe marginea cărora s-a decis a fi transferate spre realizare în anul următor, la statut se va adăuga sintagma „*Transferat pentru anul următor*”,

Riscurile care au apărut în procesul de implementare a activităților setate în Planul de acțiuni și activitățile de control aplicate

Întrucât pentru fiecare din obiectivele stabilite în planul anual de acțiuni al instituției au fost identificate riscurile care pot apărea în procesul de realizare a acestora, în raportul trimestrial, semestrial și anual de implementare a planului de acțiuni al instituției, vor fi expuse informații care se referă la riscurile care au afectat implementarea cu succes a obiectivelor și acțiunilor setate în Planul anual de acțiuni al instituției publice, ținând cont de:

- 1)lecțiile învățate în urma implementării planului de acțiuni;
- 2)rapoartele elaborate de către instituțiile internaționale și partenerii de dezvoltare pe marginea activităților realizate de instituția publică;
- 3)conjunctura politică, socială, economică și de mediu în momentul elaborării raportului trimestrial, semestrial și anual de activitate – 1- 2 pagini.

Concluzii și activități ulterioare

La acest capitol vor fi specificate constatările, concluziile și lecțiile învățate pe parcursul implementării planului de acțiuni și vor fi menționate acțiunile care vor fi întreprinse de instituție întru realizarea misiunii sale pentru anul viitor. Inclusiv vor fi specificate concluziile cheie pe marginea aspectelor de control intern managerial – 1-2 pagini.

Anexe

Anexele se inserează la sfârșitul raportului de progres și, în mare parte, conține informații care completează cele expuse în raportul de progres, dar care sunt prea voluminoase sau care distrag atenția pentru a le include în corpul principal al raportului. Anexele pot consta din figuri, tabele, date brute etc.